

Sygn. akt V CSK 518/16

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa J. K. i X. Y.

przeciwko P. R.

o ustalenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 lutego 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 19 kwietnia 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ §2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Skarżącego obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji jurydycznej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni

przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, nie publ., z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, nie publ., z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, nie publ. i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.).

Skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 353¹ § 1 k.c. w kontekście możliwości stwierdzenia nieważności umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie w sytuacji, gdy występuje nierówność świadczeń. Wyraził wątpliwość, czy stan nadzabezpieczenia może uzasadniać uznanie umowy za nieważną.

Problematyka przedstawiona przez skarżącego nie spełnia wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. Skarżący nie przytoczył ani nie uzasadnił takich argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Nie przeprowadził żadnego pogłębionego wywodu prawnego dla wykazania, że wskazany przez niego przepis budzi poważne wątpliwości interpretacyjne, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Skarżący nie powołał się na jakiegokolwiek doktrynalne lub orzecznicze źródła swoich wątpliwości.

Ponadto istota umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie była wyjaśniana w orzecznictwie Sądu Najwyższego i wykładnia art. 353¹ § 1 k.c. we wskazanym przez skarżącego zakresie nie budzi wątpliwości orzeczniczych. Przyjmuje się, że przy przewłaszczeniu na zabezpieczenie realizacja zamierzonego przez strony celu następuje w ten sposób, że w razie niespłacenia długu wierzyciel może, jako właściciel rzeczy, zaspokoić z niej swoją wierzytelność bez potrzeby zachowywania niektórych procedur dyktowanych interesem dłużnika, co nie oznacza jednak zupełnej dowolności (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2014 r., II CSK 784/13, Monitor Prawniczy 2015, nr 16, s. 870 - 871; z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 462/14, nie publ.). Sąd Najwyższy uznał, że ustanowienie w umowie na rzecz wierzyciela nadmiernego lub zbytecznego zabezpieczenia wierzytelności może być przyczyną stwierdzenia nieważności tej umowy (art. 58 § 2 i art. 353¹ k.c.) (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia

28 października 2010 r., II CSK 218/10, OSNC 2011, nr 6, poz. 72; z dnia 30 lipca 2014 r., II CSK 563/13, nie publ., z dnia 16 lipca 2004 r., I CK 114/04, nie publ.; z dnia 12 października 2011 r., II CSK 690/10, OSNC - ZD 2012, nr D, poz. 83 i z dnia 16 lipca 2004 r., I CK 114/04, nie publ., z dnia 9 lutego 2012 r., II CSK 181/11, OSNC 2012, nr 7 - 8, poz. 101) Istnieje, zatem możliwość uznania umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie za nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c. w sytuacji, kiedy dochodzi do nadzabezpieczenia wierzytelności, czyli stworzenia stanu, w którym wartość zadłużenia pozostaje niewspółmiernie niska w stosunku do wartości nieruchomości będącej przedmiotem umowy przewłaszczenia. Nie ma wprawdzie przeszkód, by podmioty prawa cywilnego w obrocie kredytowym zawierały umowy, będące odpowiedzią na pilne potrzeby jednej z nich, granicą ich akceptacji jest jednak sprzeczność czynności kreującej zabezpieczenie z zasadami współżycia społecznego. System prawny nie powinien, bowiem tolerować nadużycia konstrukcji prawa zabezpieczającego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2016r., IV CSK 372/15, nie publ.).

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej zasadności wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100).

Skonfrontowanie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona w wyżej wskazanym rozumieniu. Skarżący powołując się na przesłankę oczywistej zasadności nie wskazał, na czym ta oczywistość miałaby polegać. Nie spełnia to przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., skarżący nie może, bowiem, jedynie powołać się na okoliczność, że skarga jest

oczywiście uzasadniona, ale jest zobligowany podać argumenty wykazujące, iż rzeczywiście skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i w czym – w jego ocenie - wyraża się ta „oczywistość”. Skarga kasacyjna powinna być przy tym tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi. Ograniczenie się tylko do stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bez wskazania przepisów, których naruszenie taki wniosek uzasadnia, nie spełnia wymagania uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, nie publ. i z dnia 3 kwietnia 2006 r., III CSK 85/06, nie publ.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.